

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	28 Chwefror 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllid refeniw y cyngor ac arbedion fel y cytunwyd ar gyfer 2016/17. Hefyd mae'r adroddiad yn darparu crynodeb sy'n rhoi diweddariad ar y Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol y cyngor ar hyn o bryd a chadarnhau cyllidebau'r gwasanaethau a gytunwyd ar gyfer 2016/17.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod yr Aelodau yn:

- i) nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2016/17 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb;
- ii) Cymeradwyo trosglwyddo £0.150m o danwariant Cyfleusterau, Asedau a Thai i Gronfa Datblygiad Glan y Môr y Rhyl a gedwir yn ganolog a'i ddefnyddio i helpu llif arian nifer o brosiectau, rhai ohonynt eisoes wedi'u cymeradwyo mewn egwyddor. Nodi'r defnydd arfaethedig o danwariant gwasanaeth lle nodir, er y bydd angen cymeradwyaeth ffurfiol lle gofynnir amdano pan fydd yr union ffigurau yn hysbys fel rhan o'r Adroddiad Canlyniadau Terfynol.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb manwl o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2016/17 yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185.062m (£184.756m yn 15/16). Rhagwelir y bydd tanwariant o £0.241m ar gyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol (adroddwyd £1.070m o danwariant ym mis Rhagfyr). Mae'r naratif ynghylch y risgiau a'r rhagdybiaethau presennol sy'n tanategu'r asesiad hwn wedi'u hamlinellu yn Adran 6, ond mae'r newid yn ymwneud yn bennaf â throsglwyddo £1m i'r Gronfa Lliniaru Cyllideb a gymeradwywyd fel rhan o adroddiad fis diwethaf.

Cytunwyd ar arbedion o £5.2m fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion i'w weld yn **Atodiad 2**. Dengys yr asesiad bod 68% (68% y mis diwethaf) o'r arbedion eisoes wedi'u cyflawni, gyda 2% arall (2% y mis diwethaf) o arbedion yn gwneud cynnydd da, sy'n golygu ei bod yn debygol y bydd cyfanswm o 70% yn cael ei

gyflawni. Mae hyn yn gadael 25% o arbedion sy'n cael eu dosbarthu fel rhai wedi eu gohirio (sy'n golygu fod disgwyliad o hyd y gall ac y bydd yr arbedion hyn yn cael eu cyflawni yn 2017/18) a dim ond 5% o arbedion na all gael eu cyflawni o fewn yr amser hwn. Bydd y sefyllfa'n cael ei monitro'n agos, gydag adroddiad i'r Cabinet bob mis.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ymhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae naratifau gwasanaethau pwysig yn cael eu dangos yn y paragraffau canlynol.

Mae **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** ar hyn o bryd wedi eu nodi i orwario o £129k (£129k y mis diwethaf). Mae'r gorwariant yn ymwneud â'r meysydd canlynol:

- Costau diswyddo mewn perthynas â'r ailstrwythuro arfaethedig.
- Costau wrth gefn uwch na'r disgwyl.
- Gwariant y cytunwyd arno mewn perthynas â phrosiect sy'n anelu at wella prosesau o fewn ffrwd waith y swyddfa arian. Nod y prosiect yw gwella effeithlonrwydd gweithredol yr ardal waith, yn ogystal â rhoi sicrwydd i'r Cyngor ynghylch cadernid y prosesau a'r systemau sydd ar waith ar gyfer ymdrin ag incwm.

Er bod y gwasanaeth hwn yn parhau i weithio'n galed i ganfod gostyngiadau mewn gwariant o fewn y flwyddyn i liniaru effaith y gorwariant, mae'n annhebygol y bydd y gorwariant sy'n cael ei ragamcanu yn gostwng yn sylweddol yn y flwyddyn ariannol hon.

Mae **Addysg a Gwasanaeth Plant** bellach yn adrodd gorwariant net o £22k (wedi adennill costau y mis diwethaf). Mae'r gwasanaeth yn cynnwys nifer o gyllidebau a arweinir gan y galw ac sydd felly'n anwadal, fel lleoliadau plant. Mae cronfeydd wrth gefn wedi'u sefydlu i helpu rheoli gwahaniaethau blynyddol, ond maent yn parhau yn feysydd risg yn 16/17 a thu hwnt. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y gorwariant yn y Gwasanaethau Plant yn £612k sy'n gynydd o £36k o'r mis diwethaf. Mae hyn yn bennaf oherwydd cynnydd mewn costau lleoliad o £74k (5 lleoliad newydd) wedi'i osod yn erbyn tanwariant uwch ar staffio oherwydd swyddi gwag parhaus. Bydd y gorwariant wedi'i gydbwyso yn rhannol trwy ddefnyddio'r gronfa lleoliadau £591k ond bydd hyn yn gadael gorwariant net o £22k.

Rhagwelir y bydd **Gwella a Moderneiddio Busnes** bellach yn tanwario £58k (tanwariant o £67k y mis diwethaf) sy'n ymwneud â swyddi gwag. Mae'r gwasanaeth yn gobeithio cario'r tanwariant ymlaen i ariannu'r canlynol:

- Gwelliannau i'r Gwasanaeth Archifau £15k
- Cefnogaeth trawsnewidiol £10k ar gyfer gwybodaeth gorfforaethol yn ymwneud â rheoliadau Diogelu Data newydd
- £25k i gyflogi cymhorthydd gwybodaeth dros dro i gefnogi datblygiad y cynllun corfforaethol newydd.
- £8k arian cyfatebol ar gyfer swydd Swyddog Prosiect Cydweithredu Hiraethog dros dro (Economi ac Adfywio Cymunedol) gyda Cadwyn Clwyd.

Mae'r tanwariant ar ôl y trosglwyddiad y cytunwyd arno o £404k i 'Ddatblygu Rhwydweithiau TG - Cronfa Wrth Gefn' er mwyn helpu i ariannu'r Strategaeth TGCh Gorfforaethol fel y cytunwyd yng nghyfarfod cabinet mis Rhagfyr. Mae'r gwasanaeth wedi llunio cynllun dwy flynedd i helpu i roi sicrwydd i Aelodau y bydd y prosiectau yn cael eu cyflawni mewn gwirionedd, ynghyd ag amcangyfrifon o'r costau. Gellir adrodd ar gynnydd y cynllun hwn i'r Cabinet yn achlysurol.

Cyfleusterau, Asedau a Thai - Amcanestynnir y bydd y gwasanaeth ar hyn o bryd yn tanwario o £165k (rhagamcener i adennill costau y mis diwethaf). Mae'r rhan fwyaf o'r tanwariant yn ymwneud â'r Gwasanaethau Eiddo gan fod nifer o brosiectau wedi'u gohirio tan y flwyddyn ariannol nesaf. Argymhellir bod £150k o'r tanwariant yn cael ei roi mewn cronfa ganolog i helpu i ariannu datblygiadau Glan y Môr y Rhyl yn 2017/18.

Rhagwelir y bydd yr adran **Gyllid** rŵan wedi adennill costau (tanwariant o £11k y mis diwethaf). Mae swyddi gwag sydd wrthi'n cael eu hadolygu er mwyn cyflawni'r arbedion angenrheidiol ar gyfer 2017/18 ond mae'r gwasanaeth wedi gorfod rheoli gorwariant yn y Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau oherwydd bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy wedi tynnu allan o'r cytundeb gwasanaeth a rennir ar gyfer Gwasanaeth Beili.

Gwasanaethau'r Amgylchedd a Phriffyrdd – Rhagwelir y bydd y gwasanaeth bellach yn gorwario £163k (£164k y mis diwethaf). Mae tri rheswm am y gorwariant:

- Trafnidiaeth Ysgol – mae'r polisi newydd oedd yn weithredol o Fedi 2015, a fwriadwyd i ddatrys y pwysau parhaus ar y gyllideb yn y maes hwn, wedi bod yn destun nifer o apeladau ynglŷn â gweithredu'r polisi. Bydd datrys y materion yn golygu cynnydd parhaus mewn costau Trafnidiaeth Ysgol yn ogystal â chostau cyfreithiol penodol sy'n digwydd unwaith.
- Mae costau ychwanegol hefyd o ganlyniad i fethiant cwmni bws lleol yn ddiweddar. Mae cynlluniau ar waith ar gyfer llwybrau cludiant cyhoeddus ac ysgolion ond bydd costau ychwanegol ynghlwm wrth hyn. Rhagdybir ar hyn o bryd bod y cyllid y mae Llywodraeth Cymru wedi'i addo ar y ffordd er mwyn helpu lliniaru effaith ariannol y pwysau hwn o fewn y flwyddyn.
- Mae'r gwasanaeth hefyd yn wynebu pwysau yn ymwneud â chytundeb Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru - mae'r gwasanaeth wedi lleihau costau er mwyn cyfyngu ar effaith y gostyngiadau mewn ffi incwm sy'n wybyddus eisoes, ond mae'r risg o ostyngiadau pellach mewn incwm a lefelau gwaith yn parhau.

Mae'r gwasanaeth wedi llwyddo i amlygu meysydd lle mae tanwariant o fewn y gwasanaeth er mwyn lliniaru rhywfaint ar y risgiau dros y misoedd diwethaf. Bydd y gwasanaeth yn parhau i reoli cyllidebau'n ofalus er mwyn ceisio cael y gwasanaeth i adennill ei gostau. Mae proses y gyllideb ar gyfer 17/18 yn ystyried peth o'r pwysau parhaus yn ymwneud â thrafnidiaeth.

Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd – Disgwylir tanwariant o £40k yn y gwasanaeth (adennill costau yn y mis diwethaf) oherwydd cynnydd mewn incwm ffioedd a ragwelwyd. Mae'r gwasanaeth yn gobeithio gallu cario'r tanwariant hwn drosodd i'w fuddsoddi wrth amnewid offer parcio.

Gwasanaethau Cymunedol – bydd pwysau chwyddiannol megis gweithredu'r Cyflog Byw Cenedlaethol (CBC) statudol yn arwain at gynnydd mewn ffioedd cartrefi gofal. Er y gobeithir y gellir cynnwys y pwysau yn 16/17 o fewn y cyllidebau presennol a thrwy'r defnydd o gronfeydd, bydd y cynnydd blynyddol yn y Cyflog Byw Cenedlaethol yn achosi pwysau sylweddol mewn blynyddoedd i ddod. Defnyddiodd Gwasanaethau Cymunedol gronfeydd o £0.386m yn 2015/16 mewn ymateb i bwysau o'r fath a rhagwelir y bydd rhaid i'r gwasanaeth ddefnyddio tua £2.0m o gronfeydd yn 2016/17. Mae'r pwysau hyn yn cael eu hystyried fel rhan o broses cyllideb 2017/18 a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Corfforaethol - Rhagamcener y bydd cyllidebau Corfforaethol ar hyn o bryd yn tanwario o £0.292m (tanwariant o £1.185m y mis diwethaf). Mae'r symudiad yn ymwneud â throsglwyddo £1 miliwn i'r Gronfa Lliniaru'r Gyllideb er mwyn helpu i gyflawni'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) a gymeradwywyd yng nghyfarfod y mis diwethaf. Mae'r blynyddoedd blaenorol hefyd wedi gweld y Cyngor yn casglu mwy o Dreth y Cyngor nad oedd yn ddyledus, felly'n arwain at arenillion uwch. Ni fydd y ffigurau hyn yn hysbys nes diwedd y flwyddyn ond gallent arwain at ryddhau mwy o adnoddau arian parod. Y gobaith yw y bydd gweddill y tanwariant yn y Cyllidebau Corfforaethol, yn ogystal ag unrhyw gynnydd yn yr arian parod fydd ar gael o ganlyniad i effeithlonrwydd casglu Treth y Cyngor, ar gael i'w ddefnyddio i adalu'n rhannol y cronfeydd wrth gefn y rhagwelir ar hyn o bryd y bydd eu hangen i ariannu'r pwysau sylweddol yn y Gwasanaethau Cymunedol a'r Gwasanaethau Plant.

Ysgolion –Er bod ysgolion wedi derbyn amddiffyniad o 1.85% (£1.173m) maent hefyd wedi gorfod canfod arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiannol o tua £2.5m. Fel yr adroddwyd mewn adroddiadau blaenorol, roedd yn debygol y byddai'r gostyngiad ym malansau Ysgolion a welwyd yn ystod 2015/16 yn parhau yn 2016/17. Mae'r rhagamcan ar gyfer balansau ddiwedd mis Ionawr yn ddiffyg net o £0.651m, sy'n ostyngiad o £2.213m ar y balansau a drosglwyddwyd o 2015/16 (£1.562m). Bydd ysgolion yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd a thros y ddwy flynedd ganlynol i ddarparu cyllidebau cytbwys yn y tymor hir. Ar hyn o bryd mae 24 ysgol gyda balansau a ragwelir sydd mewn diffyg, ac mae 22 ohonynt wedi cytuno ar gynlluniau adfer, a'r 2 ysgol sy'n weddill ond wedi dechrau rhagweld diffyg ac yn gweithio yn agos gyda chydweithwyr cyllid i ddatblygu a chytuno ar gynllun gweithredu.

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) Yn dilyn dadansoddiad dwys a gynhaliwyd ar y cyd â'r broses osod rhent ar gyfer 2017/18, disgwylir i'r balansau a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn fod yn £2.315k. Er bod hyn £546k yn llai nag y cyllidebwyd ar ei gyfer yn 2016/17, mae'n unol â Chynllun Busnes y Stoc Dai, sy'n rhagdybio y caiff balans o £2m ei gynnal dros y tymor canolig er mwyn lliniaru unrhyw risgiau yn y dyfodol. Mae'r gyllideb Cyfalaf o £11.8m yn cael ei rannu rhwng gwelliannau sydd wedi eu cynllunio i stoc tai sy'n bodoli (£8m) a datblygiadau tai newydd (£3.8m).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Ionawr, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £193.4m ar gyfradd gyfartalog o 4.85%. Roedd balansau buddsoddiad yn £9.1m ar gyfradd cyfartalog o 0.14%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £39.2m ac mae'r gwariant hyd yma yn £22.2m. Hefyd yn Atodiad 3 mae'r gwariant arfaethedig o £31.4m ar y **Cynllun Corfforaethol**. Yn **Atodiad 4** mae diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Ar ddechrau 2016/17 roedd cronfeydd arian y **Cynllun Corfforaethol** yn £2.050m. Roedd hyn ar ôl ystyried cyllid oedd wedi ei ymrwmo ac eisoes wedi ei drosglwyddo i'r cynllun cyfalaf i ariannu gwariant o £7m yn 2016/17. Gan ganiatáu ar gyfer cyllid sy'n cael ei ragamcan a gwariant ychwanegol yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £2.2m.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cynhaliwyd Asesiad o Effaith llawn ar gyfer yr holl gynigion cyllidebol perthnasol oedd wedi'u cynnwys yng Nghyllideb 2016/17. Caiff yr Asesiad o Effaith ar Les newydd ei gwblhau'n unigol ar gyfer pob cynnig am arbedion cyllidebol sy'n rhan o gyllidebau'r dyfodol, er y rhagwelir na fydd angen asesiadau unigol ar gyfer arbedion effeithlonrwydd gwirioneddol.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi ei ystyried gan gyfarfodydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Briffio'r Cabinet a Briffio'r Cyngor. Adolygwyd cynigion penodol gan y pwyllgorau archwilio. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllideb gwasanaeth ac ystyried y cynigion o ran y gyllideb. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'i bartneriaid drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y cyd. Hysbyswyd yr holl aelodau o staff am y broses o osod y gyllideb ac ymgynghorwyd yn llawn â staff sydd wedi eu heffeithio neu bwriedir gwneud hynny, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol y cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg yng nghyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant fel ei gilydd) ond byddant yn cael eu dal yn y flwyddyn bresennol ac yn cael eu hystyried fel rhan o broses y gyllideb ar gyfer 2017/18. Mae rhagolygon yn dangos y bydd balansau ysgolion yn parhau i ostwng a bydd y sefyllfa'n cael ei hadolygu'n fanwl.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu cyflawni'r strategaeth a gytunwyd o ran y gyllideb yn rhoi pwysau ar wasanaethau yn y blynyddoedd ariannol presennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.